

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, доцента Людмили Василенко на дисертаційне дослідження Чжу Цянь «Формування готовності майбутнього вчителя музики до навчання школярів сольного співу», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність теми дослідження та її наукова затребуваність

В умовах інтеграції європейського освітнього простору спостерігаються тенденції до суттєвих змін методології вищої освіти на основі гуманізації, демократизації, фундаменталізації та новітніх підходів до професійного становлення майбутніх фахівців. У мистецькій, зокрема музичній педагогіці, нагромаджено значний досвід, пов'язаний із основними системами та технологіями освітнього процесу, певними аспектами художнього й музично-естетичного розвитку особистості. Натомість існує нагальна потреба в дослідженні, яке давало б цілісне, глибоке та розгорнуте уявлення про формування певних складових професійної підготовки фахівців мистецького напрямку. В цьому аспекті значущість представленого дослідження суттєво посилюється тією обставиною, що дослідницьку увагу сфокусовано на процесі вокально-методичної діяльності майбутніх учителів музики, пов'язаної із навчанням школярів сольного співу, де здійснюється вплив на особистісно-духову сферу школярів, вдосконалюються їх художньо-смакові орієнтири, формується вокально-виконавська культура. Все це засвідчує, що існує нагальна потреба у цілеспрямованому формуванні в майбутніх учителів музики готовності навчати школярів сольного співу, враховуючи реалії сьогодення і завдання, які постають перед сучасною педагогікою і суспільством.

Своєчасність наукових розвідок із обраної проблематики поглиблюється й необхідністю подолання існуючих у системі професійної підготовки здобувачів вищої освіти суперечностей (між зростаючою соціокультурною потребою в зверненні педагогічної уваги на навчання школярів сольній вокально-виконавській практиці та недостатньою розробленістю теоретико-методичної платформи формування в майбутнього вчителя музики готовності до освітньо-виховної роботи із школярами в галузі навчання сольного співу; між потужними здобутками в галузі методики формування вокально-хорових навичок у школярів і вокально-виконавської майстерності в дорослих співаків та невизначеністю специфіки

формування навичок сольного академічного співу в дітей шкільного віку; між розробленістю методики підготовки студентів до вокально-хорової роботи в загальноосвітній урочній системі та відсутністю методики формування в них готовності до навчання школярів різних вікових періодів сольного співу у позакласній роботі), котрі підтверджують, що досліджена проблема є дійсно на часі.

Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків дослідження,
їх достовірність та повнота викладу в опублікованих працях

Детальне ознайомлення з дисертацією Чжу Цянь дає підстави стверджувати, що підхід здобувачки до наукової роботи вирізняється фундаментальністю та ґрунтовністю дослідження. Структура роботи є чіткою, виклад матеріалу логічним та науково обґрунтованим.

Дисертанткою на високому теоретичному рівні обґрунтовано науковий апарат дослідження, зокрема, його мета, завдання, об'єкт, предмет, теоретико-методологічна основа. Досить вдало підібрано комплекс теоретичних, емпіричних та статистичних методів, що дозволило дослідниці повністю виконати поставлені завдання. Успішне досягнення мети забезпечує й солідна експериментальна база наукових розвідок (три університети).

Беззаперечними є наукова новизна й практичне значення дослідження, що характеризують змістову сторону отриманих результатів.

Вірогідність і достовірність результатів дослідження підтверджено обґрунтованістю вихідних теоретико-методологічних положень, цілісністю та системністю їхнього аналізу, застосуванням під час наукового пошуку підходів, принципів, педагогічних умов й, зокрема, авторської методики формування готовності майбутнього вчителя музики до навчання школярів сольного співу, що сприяли отриманню адекватних результатів дослідження.

Справляє позитивне враження джерельна база дослідження, яка складається з 299 наукових джерел. Зокрема, європейської та світової освітньої періодики, електронних ресурсів, періодичних видань, матеріалів конференцій, присвячених висвітленню проблем вищої освіти. Використання такої джерельної бази є свідченням ґрунтовного опрацювання зазначеної проблеми та високого рівня наукової підготовки дисертантки.

Зміст дисертації, її завершеність та оформлення

Логіка розгортання дослідницького пошуку в основній частині дослідження відбувалося згідно сформульованих дисертанткою завдань. Так,

у першому розділі, визначаючи сутність і структуру феномену «готовність майбутнього вчителя музики до навчання школярів сольному співу», дослідниця слушно звернулася до з'ясування дотичних за значенням досліджуваному утворенню понять – установка, готовність до діяльності, до професійної діяльності, до педагогічної діяльності, що пов'язано з уявленнями про стан потенційної активності особистості, її спроможності успішно й ефективно виконувати свої функціональні завдання.

Після проведення аналізу наукової літератури Чжу Цянь приходять до висновку, що «готовність майбутнього вчителя музики до навчання школярів сольного співу», розуміється як цілісне особистісне утворення, в основі якого лежить його зацікавлене й відповідальне ставлення до занять у їх спрямуванні на духовне, художньо-музичне й вокально-виконавське становлення учнів, що ґрунтується на здатності до мобілізації своїх потенцій для набуття вокально-методичної підготовки, спроможності інтегрувати фахові знання і творчо екстраполювати їх у процес занять зі своїми учнями (с. 68).

Не викликають сумніву положення дисертантки щодо структури досліджуваного конструкту. Ми підтримуємо думку авторки про те, що формування готовності майбутнього вчителя музики до навчання школярів сольного співу постає як сукупність компонентів, серед яких: особистісно-фаховий, когнітивно-компетенісний та організаційно-діяльнісний, які логічно співвідносяться як з методичними, так і вокально-виконавськими аспектами роботи вчителя музики щодо навчання школярів сольному співу в позакласній роботі.

У другому розділі визначено наукові підходи, обґрунтовано педагогічні принципи і педагогічні умови, висвітлено методи і організаційні форми формування готовності майбутнього вчителя музики до навчання школярів сольного співу та розроблено модель означеного феномена.

На основі аналізу наукових напрацювань та музично-педагогічного досвіду дисертантка справедливо стверджує, що формування готовності майбутнього вчителя музики до навчання школярів сольного співу здійснюється на основі ідей гуманістичного, антропологічного, системно-інтеграційного, технологічного та інноваційного підходів та забезпечується завдяки педагогічним принципам і умовам. Визначення і обґрунтування Чжу Цянь педагогічних умов базується на достатній теоретичній базі, що сприяє ефективному формуванню готовності майбутнього вчителя музики до навчання школярів сольного співу. До них віднесено: цілеспрямована

стимуляція інтенцій та відповідального ставлення майбутнього вчителя музики до навчання сольного співу школярів; залучення майбутнього вчителя музики до самостійної інтеграції знань і розроблення методико-інтерактивного забезпечення навчання школярів сольного співу в позакласній роботі; стимулювання в майбутнього вчителя музики здатності до творчої екстраполяції власного вокально-фахового досвіду в процес навчання школярів сольного співу.

Слід зазначити, що визначені дисертанткою педагогічні принципи та умови уособлюють сучасні тенденції розвитку фахівця для творчої діяльності з урахуванням специфіки роботи вчителя музики в контексті співацького розвитку школярів.

З огляду на виокремлені наукові підходи, педагогічні принципи та педагогічні умови, дослідницею визначено й відповідний їм комплекс трьох груп методів, що складають основу запропонованої дисертанткою авторської методики, яку організовано за трьома логічними етапами: настановно-орієнтаційним, когнітивно-формульальним та досвідно-творчим.

У **третьому розділі** дослідницького пошуку обґрунтовано критерії, показники та встановлено рівні сформованості готовності майбутнього вчителя музики до навчання школярів сольного співу; описано хід і результати констатувального і формульального експериментів.

Загалом експериментальна частина дисертації характеризується насиченою, динамічною, цікавою, для сприйняття і відтворення, методикою формування готовності майбутнього вчителя музики до навчання школярів сольного співу. Вдало, відповідно природі досліджуваного явища, виокремлено чотири рівні сформованості готовності майбутнього вчителя музики до навчання школярів сольного співу: творчо-ініціативний (високий), фахово-умотивований (достатній), помірно зацікавлений (задовільний) та індіферентний (низький), які всебічно охоплюють означений процес.

Об'єктивне застосування критеріальної оцінки показників готовності майбутнього вчителя музики до навчання школярів сольного співу сприяють репрезентативності здобутих якісних та кількісних даних, отриманих у результаті статистичної обробки. Достовірність висновків, на наш погляд, не викликає сумнівів. Вона забезпечується значною теоретико-методологічною базою дослідження, використанням сукупності методів теоретичного, експериментального і практичного рівнів, які взаємодоповнюють один одного.

Умови експериментальної апробації теоретичних і методичних положень дослідження, його хід та аналіз результатів переконують у вірогідності одержаних даних. Наголосимо, що застосування Чжу Цянь статистичних методів їх обробки (критерій Фішера) гарантує об'єктивність експериментальних результатів. Продуктивність теоретичних положень та дієвість практичних розробок, доведені дисертанткою на основі аналізу рівнів сформованості означеного феномену за визначеними критеріями та показниками.

Цікаво подано матеріал, що увійшов до площини «Додатків», де узагальнено серію тестів та анкет для студентів з метою виявлення міри усвідомлення студентами значущості оволодіння методикою навчання школярів сольного співу як засобу особистісного розвивально-виховного впливу, з'ясування їхнього ціннісного ставлення до музичного мистецтва та інтересу до вокально-виконавської і вокально-педагогічної діяльності; представлено нотний матеріал щодо співацького розвитку школярів а також репертуар для учнів трьох вікових категорій, пропонований студентами внаслідок колективної роботи.

Таким чином, аналіз результатів дослідження Чжу Цянь дає підстави стверджувати, що воно має теоретичне і практичне значення для розв'язання актуальної проблеми формування готовності майбутнього вчителя музики до навчання школярів сольного співу в умовах вокально-фахової підготовки та для організації освітнього процесу в закладах вищої освіти.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Основні теоретичні положення та висновки дисертації висвітлено в 10 публікаціях, з яких 2 статті у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному науковому періодичному виданні. Чжу Цянь також опубліковано 7 наукових праць, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації (матеріали наукових конференцій), які додатково відображають наукові результати дисертаційного дослідження. Загалом вважаємо, що дисертація пройшла належну апробацію і є самостійною науковою працею, що має завершений характер.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

У цілому позитивно оцінюючи результати представленого дисертаційного дослідження, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження і побажання, що носять дискусійних характер:

1. У межах настановно-орієнтаційного етапу формувального експерименту дисертанткою було задіяно інтерактивні методи. Вважаємо, що варто було б ґрунтовніше висвітлити сутність та форми їх застосування на цьому етапі.

2. Враховуючи суттєві відмінності в особистісному становленні, музично-смакових перевагах та способах пізнавальної діяльності учнів старшого шкільного віку, було б доречно не обмежитись авторці теоретичним обґрунтуванням специфіки їх навчання сольного співу, а продемонструвати, яким чином цю специфіку враховували студенти в процесі індивідуальної педагогічної практики.

3. Одним із методів реалізації другої педагогічної умови формування готовності майбутніх учителів музики до навчання школярів сольного співу (залучення майбутнього вчителя музики до самостійної інтеграції знань і розроблення методико-інтерактивного забезпечення навчання школярів сольного співу в позакласній роботі) зазначено хмарні технології. В умовах сьогодення, з акцентом на дистанційне навчання, ці технології набувають особливої актуальності. Натомість в тексті роботи можливості зазначених технологій не знайшли достатньо повного висвітлення.

4. У моделі формування готовності майбутнього вчителя музики до навчання школярів сольного співу (дисертація, 109 с.) представлено методи, відповідно до етапів формування означеного конструкту. Однак, у межах формувального експерименту (підрозділ 3.2.) їх перебіг не завжди відповідає представленій у тексті дисертації логіці їх поетапного застосування.

5. У роботі описано переваги застосування програми EXEL для оптимізації опрацювання нотних та літературних джерел. Вважаємо, що було б доцільно в додатках навести приклади такого застосування.

Зазначені зауваження і побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, якій притаманні оригінальність, наукова новизна та практична значущість, високий теоретичний рівень, глибина наукових підходів до визначення педагогічних принципів та умов, а також методичного забезпечення процесу формування готовності майбутнього вчителя музики до навчання школярів сольного співу.

Загальні висновки щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Враховуючи актуальність дослідженої проблеми, наукову новизну положень дисертації, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів,

їх практичну значущість, вважаємо, що дисертація Чжу Цянь «Формування готовності майбутнього вчителя музики до навчання школярів сольного співу», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) є актуальним, самостійним завершеним науковим дослідженням, відповідає вимогам пунктів 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 943 від 20.11.19) та Порядку проведення експерименту з присудження доктора філософії, який затверджено Постановами Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, а її авторка Чжу Цянь, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики
музичної освіти та хореографії
Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Людмила ВАСИЛЕНКО

Підпис Засвідчую

Начальник відділу кадрів Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

20.01.2021 р.

Ректор

Анатолій СОЛОНЕНКО